

- I. Answer the following briefly in not more than two sentences:- 20**
- (i) What constitutes the dual system of Courts?
  - (ii) How can a judge of a High Court be removed?
  - (iii) Name any two objectives of the Advocates Act 1961.
  - (iv) State the principles on which the concept of Rule of law is based.
  - (v) Define the writ of certiorari
  - (vi) State the jurisdiction of the Mayors Court under the Charter of 1688?
  - (vii) Where the Supreme Court was first established in 1774 & where would the appeals from this Court be heard?
  - (viii) What are the basic tenets on which the doctrine of separation of powers is based on?
  - (ix) Which article of the Constitution refers to the judgments of the Supreme Court as a source of law?
  - (x) Why is the independence of judiciary considered as one of the pillars of democracy?
- II. Write short notes on any four of the following:- 20**
- (a) Writ of mandamus
  - (b) Composition of Mayors Court
  - (c) Demerits of the Regulating Act 1773
  - (d) Importance of Charter of 1833
  - (e) Significance of Privy Council
  - (f) Federal Court
- III. Attempt any two of the following:- 12**
1. Swarrop Chand acted as a surety and was responsible for the payment of revenue of the Company from Dacca. The balance due was fixed at Rs. 10,000/-. He disputed the balance in his capacity as the treasurer of revenues of Dacca provincial division. He was found in default to the treasury to the extent of Rs. 66,745/-.
    - a. What was the defence taken by him in the present case?
    - b. What was the decision taken by the Supreme Court?
  2. This case preceded the more famous Raja Nand Kumar case. Radhacharan was condemned to death in 1765 as a result of the introduction of English laws into India which was deplorable. This process would soon claim Nand Kumar as a sacrifice at its alter.
    - a. Describe the charges framed in this trial.
    - b. Was the decision held in this case fair or not? Give reasons.

3. The Patna Case proved that the administration of justice under the Charter of 1773 was totally inadequate. This case was directly responsible for many provisions of the Act of Settlement, 1781 which was enacted to remove the evil effects of the Regulating Act.
- Describe the facts of this case?
  - What were the effects of the decision held in this case?

IV. Answer any four of the following:-

48

- Explain the writ jurisdiction under the Constitution of India and describe the principles applied in the adjudication of these Writs by the Courts.
- Discuss the main features of the Regulating Act of 1773 and its impact on the judiciary in India.
- Explain the difference the working of the Crown's Court and Company's Court highlighting the jurisdictional differences.
- Explain the objectives of the Advocates Act 1961 and explain how the Act brought about a change in the profession of lawyers.
- Explain the concept of the rule of law and its impact on the growth of legal structure in India.
- Describe the First Law Commission established under the Charter of 1833 and elucidate the need for law reforms.

*****

(वेळ : ३ तास)

(एकूण गुण : १००)

प्रश्न १. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी दोन वाक्यात उत्तरे लिहा.

(२०)

- १) दुहेरी न्यायालयाची संरचना स्पष्ट करा.
- २) उच्च न्यायालयाच्या न्यायाधीशांना कसे पदोच्च्युत केले जाते?
- ३) अधिनियम अधिव्यक्ता १९६१ च्या कायद्याचे कोणतेही दोन मुख्य उद्देश लिहा.
- ४) 'कायद्याचे राज्य' ही संकल्पना कोणत्या तत्वावर आधारित आहे ते लिहा.
- ५) उत्प्रेषण लेख आदेशाची व्याख्या लिहा.
- ६) १९८८ च्या कायद्यांतर्गत मेयर न्यायालयाचे अधिकारक्षेत्र स्पष्ट करा.
- ७) सत्तेचे विभाजन ही संकल्पना कोणत्या सिद्धान्तावर आधारित आहे?
- ८) १७७४ मध्ये सर्वप्रथम सर्वोच्च न्यायालयाची स्थापना कुठे करण्यात आली? सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयाविरोधात कुठे दाद मागता येत होते?
- ९) घटनेच्या कोणत्या कलमानुसार सर्वोच्च न्यायालयाचे निर्णय हे कायद्याचे स्तोत्र समजले जाते?
- १०) "न्यायालयाची स्वतंत्रता" ही लोकशाहीचा मुख्य आधार का समजला जाते?

प्रश्न २. संक्षिप्त टीपा लिहा.

(२०)

- अ) वरिष्ठ न्यायालयाने कनिष्ठ न्यायालयाचा दिलेला लेखी हुकूम.
- ब) मेयर न्यायालयाची संरचना स्पष्ट करा.
- क) १७७३ च्या रेग्युलेटींग कायद्याच्या उणिवा.
- ड) १८३३ च्या चार्टर कायद्याचे महत्व.
- इ) प्रिव्ही कॉन्सिलचे महत्व.
- फ) फेडरल न्यायालय

प्रश्न ३. कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे कारणांसह लिहा.

(१२)

- १) या खटल्यामध्ये स्वरूपचंद हे जामीनदार म्हणून काम पाहात होते. कंपनीच्या ढाका शहरातील कर जमा करण्यासाठी ते जवाबदार होते. १०,००० रुपये कर जमा करण्याचे बाकी होते ते ढाका प्रांतीय गटाचे खजिनदार म्हणून काम पाहात होते. त्यांना उर्वरित कर जमा केला नाही आणि तिजोरीमध्ये ६६,७४५ रुपयांचा फरक येत होता.
  - अ) वरील खटल्यात स्वरूपचंदचा काय दावा होता?
  - ब) सर्वोच्च न्यायालयाने कोणता निर्णय दिला?
- २) राजा नंदकुमारच्या खटल्यानंतर ह्या दाव्यावर निर्णय देण्यात आला १७६५ मध्ये राधाचरण मित्राला मृत्युदंडाची शिक्षा देण्यात आली. भारतात इंग्रजी कायद्याच्या परिचयामुळे हा निर्णय घेण्यात आला होता. नंदकुमारच्या त्यागाच्या कार्यपद्धतीमध्ये बदल करण्यात आला, असा दावा केला गेला.
  - अ) या खटल्यातील आरोपाचे वर्णन करा.
  - ब) या खटल्यातील निर्णय योग्य होता कि अयोग्य कारणांसहित लिहा?

- ३.) पटना खटल्यांनी हे सिद्ध केले की १७७३ च्या चार्टर कायद्यान्वये निर्माण केलेल्या न्यायप्रशासनात अनेक त्रुटी होत्या. हा खटला अँक्ट ऑफ सेटलमेंट च्या अनेक तरतुदीसाठी जवाबदार होता. १७८१ चा कायदा १७७३ च्या कायद्यातील उणिवा दूर करण्यासाठी पारित केला गेला.
- अ) या खटल्यातील तथ्ये लिहा.
- ब) या खटल्यातील निर्णयाचा काय परिणाम झाला?

प्रश्न ४. खालील प्रश्नांची उत्तरे सविस्तरपणे लिहा.

(४८)

- अ) भारतीय राज्यघटनेअंतर्गत नमूद केलेल्या वेग - वेगळ्या अध्यादेश स्पष्ट करा तसेच न्यायानिर्णयासाठी आवश्यक तत्वे लिहा.
- ब) १७७३ च्या रेग्युलेटींग कायद्याचे ठळक वैशिष्ट्ये लिहा. भारतीय न्यायव्यवस्थेवर त्याचा प्रभाव लिहा.
- क) क्राऊनचे न्यायालय व कंपनीचे न्यायालय यांच्यात कार्यपद्धतीतील फरक त्यांच्या अधिकारक्षेत्राच्या संदर्भात स्पष्ट करा.
- ड) १९६१ च्या अभिव्यक्ता अधिनियम कायद्याच्या मुख्य उद्देश स्पष्ट करा. वकिली व्यवसायात या कायद्याने कोणते बदल केले ते लिहा.
- इ) “ कायद्याचे राज्य” ही संकल्पना स्पष्ट करा व भारतीय न्याय व्यवस्थेवरील त्याचा प्रभाव लिहा.
- फ) १८३३ च्या कायद्यानुसार स्थापन केलेल्या पहिल्या विधी आमोगाचे वर्णन करा आणि कायद्या मध्ये सुधारणेचे गरज सांगा.

*****